

Column

Mijmeringen over het taalgebruik van accountants

Een reisverhaal

Ellen Dokkum

Een column over het taalgebruik van accountants: het maken van afspraken over deadlines aangaande het inleveren van kopij is toch al niet mijn favoriete bezigheid, maar deze keer werd ik overmand door een extra dosis twijfel of ik het redden zou. Nog niet eens zozeer qua tijd, als wel qua inhoud. Want ongetwijfeld was er over dit onderwerp iets zinnigs te zeggen, edoch het exacte 'wat' wilde mij even niet te binnen schieten.

Maar terwijl ik de dodelijke datum in mijn agenda noteerde, schoot er een geruststellende gedachte door mij heen: ik zou op korte termijn een treintripje maken. De voorbijtrekkende weilanden, de achtertuintjes en de drukte op de stations brengen mij altijd in een beschouwende stemming, waarbij de kans op lucide invallen niet onaanzienlijk is.

Empirische toer

Enkele dagen later zat ik comfortabel geïnstalleerd in een eersteklas coupé die mij van Amsterdam naar Apeldoorn zou voeren. Tussen Amsterdam en Amersfoort was ik, al prakkizerende over de boeg waarover ik mijn verhaal het beste kon gooien, stellig van plan op de empirische toer te gaan. Voor mijn beschouwend geestesoog doemde een verhaal op waarin ik veel voorkomende taaldwalingen 'des accountants' afdoend aan de kaak stelde. Bijvoorbeeld omslachtige formuleringen als 'de door mij te verrichten taak', wat tenslotte niets meer is dan 'mijn taak'. Of het overdadige gebruik van de lijdende vorm waarmee de accountant alle vlees en bloed uit zijn teksten elimineert. Of de eufemismen à la 'de kwaliteit van de administratieve organisatie voldoet niet aan de daaraan te stellen eisen'.

Maar, zo bedacht ik mij (en 't was misschien niet

voor niets dat mijn blik naar de noodrem dwaalde), dergelijke kritiek is niet fair. Een accountant wordt nu eenmaal niet ingehuurd om zijn hart te luchten. En bovendien: omslachtige formuleringen en te veel lijdende vormen vinden we ook buiten de kring der accountants. Dus zo typisch 'des accountants' is dat niet.

Nee, de empirie leidde tot niks. Deze weinig bemoedigende conclusie trok ik terwijl de trein op het station van Amersfoort tot stilstand kwam.

Trein gehaald

Op het Amersfoortse perron werd mijn blik getroffen door een jonge vrouw en een oudere heer, beiden zittend op een bankje. De vrouw las de krant. De heer keek in de richting van de perronbeambte die aanstalten maakte de machinist het vertreksein te geven. Met een plotselinge schrikbeweging sloeg de vrouw haar krant dicht, keek naar mijn trein en daarna op haar horloge om zich vervolgens gehaast tot haar buurman te wenden. Blijkbaar vroeg ze hem de tijd, want ook hij keek op z'n horloge. Zijn korte antwoord deed haar opspringen en naar de trein rennen. Met succes, want even later zag ik haar in het gangpad langs mijn coupé lopen. Ze had haar trein gehaald.

Uw welwillendheid

Plotseling werd ik overstelpt door de bevrijdende eureka-sensatie. De perronscène als de parabel van de (mis?)communicerende accountant!! Het zojuist geobserveerde tafereeltje ietwat bijstellen: hèm naast een kort antwoord een typische accountant-in-functie-formulering in de mond

Drs. Ellen Dokkum (1958) studeerde Nederlandse taal- en letterkunde aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. Doctoraal Examen in 1984. Sinds 1985 als tekstschrijfster en intern docente Taalbeheersing bij KPMG Klynveld.

leggen, waardoor zij de trein niet haalt. Wat een vondst! Briljant! Leve de trein! Ik moest mij bedwingen om de vrouw niet achterna te rennen om haar spontaan om de hals te vallen. Tevens overwoog ik serieus vice versa terug te reizen naar perron Amersfoort om ook de anonieme heer zijn portie dank te betuigen. Maar of het kwam doordat station Apeldoorn in zicht kwam – ik weet het niet – in ieder geval maakte langzamerhand euforie plaats voor realiteitszin. Ik kon niet anders dan constateren dat de zojuist bejubelde parabel toch enigszins behelpen was. Immers, een accountant praat niet zo, hij schrijft zo (wat ik met 'zo' bedoel wordt dadelijk duidelijk), en dan nog alleen in officiële stukken. Vanwege dit gebrek aan waterdichtheid in het hierna geventileerde doe ik een beroep op uw welwillendheid.

Stelling en bewijs

Nu lang genoeg om de hete brij heengedraaid! Ik zeg u: Voorwaar, de man op het bankje was geen accountant. Bewijs: de vrouw heeft haar trein gehaald.

Mijn bewijsvoering ziet er als volgt uit. Had de vrouw zich met de vraag 'Heeft u de tijd?' tot een accountant gewend, dan had zij het volgende antwoord kunnen verwachten:

'Mevrouw, uw vraag kan ik in vierlei zin opvatten: Ten eerste. Theoretisch is het niet ondenkbaar dat u van mij wilt weten of ik in het bezit ben van de tijd in de zin van "voortgang der dingen", ook wel aangeduid met het Griekse woord "chronos". Ten tweede. Wellicht ook wilt u weten of ik al dan niet vrije tijd heb.

Ten derde. Ook acht ik het niet uitgesloten dat u op zoek bent naar een editie van "De Tijd", een periodiek dat zich als opiniërend laat kwalificeren. Ten vierde en tevens ten slotte. Het is alleszins aannemelijk dat u van mij wilt horen hoe laat het is.

Mijn antwoord op uw vraag "Heeft u de tijd" is dan ook vierledig. Nee, de tijd in de eerste betekenis heb ik niet. De tijd in de tweede betekenis heb ik slechts in beperkte mate. De tijd in de derde betekenis: ook hier moet ik u teleurstellen (misschien wel thuis in de lectuurbak, hoewel ik deze kans

niet materieel acht). Tot slot tijd in de vierde betekenis. Hier kan ik bevestigend antwoorden, in die zin dat ik een horloge heb en voor het geval u mocht willen weten hoe laat het momenteel is (iets wat gezien de context hier op het perron met een vertrekkende trein voor onze neus en uw gemoedstoestand die zich naar mijn inschatting laat karakteriseren als: 'n tikkeltje nerveus), vertel ik u bij deze dat we qua tijd – en deze inschatting benadert een grote mate van betrouwbaarheid aangezien de kwaliteit van mijn horloge voldoet aan de daaraan normaliter te stellen eisen en ik het desbetreffende uurwerkje zelf vanmorgen nog gelijk heb gezet – precies drie minuten over tien noteren!'

Simpel

Voelt u 'em? Volledigheid een tien, betrouwbaarheid idem dito. Er kan zo een handtekening onder. Dat op-alle-fronten-ingedekte is mijns inziens het meest typerende kenmerk van het schriftelijk taalgebruik van accountants. Nogmaals: in officiële stukken waarbij 'het hekje' de accountant als een zwaard van Damokles boven het hoofd hangt, getuigt de qui-vive-attitude van grote realiteitszin. Maar een accountant schrijft ook minder riskante teksten: gewone brieven, offertes, populair-wetenschappelijke artikelen, vaak gericht aan niet-vakgenoten. Daarin is een persoonlijke, lossere stijl vaak effectiever. En voor de inhoud geldt: ten behoeve van de duidelijkheid moeten ingewikkelde vaktechnische onderwerpen vaak versimpeld onder woorden worden gebracht. Dat versimpelen is zo eenvoudig nog niet. Het is een hele kunst om ingewikkelde zaken op toegankelijke wijze, kort en bondig, te verwoorden. Soms is het even slikken. Want de accountant moet tolereren dat er een streep wordt gezet door die vaktechnische detailopmerking die het verhaal nu juist zo lekker verantwoord maakt, maar waardoor de lezer-leek alleen maar wordt afgeleid. Die streep doet pijn. Maar mijns inziens moeten de tanden dan even op elkaar. Want: zeker bij teksten die bedoeld zijn voor mensen buiten de kring der vakgenoten, moet de accountant gewone mensentaal schrijven. Anders mist hij de boot. Pardon, de trein.